

موانع اجتماعی توسعه اقتصادی در استان کرمانشاه

وکیل احمدی*¹، امید منصوری**، نادیه رضایی***

* دانشیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران (نویسنده مسئول)

ایمیل: v.ahmadi@razi.ac.ir

ارکید: ۰۰۰۰۰۰۰۳۰۴۲۴۴۷۶۹

آدرس پستی: ایران، کرمانشاه، کرمانشاه، تاق‌بستان، خیابان دانشگاه، دانشگاه رازی، ۶۷۱۴۴۱۴۹۷۱

** دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

ایمیل: omidmansouri14@ut.ac.ir

*** دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

ایمیل: rezaeinadie@gmail.com

اطلاعات مقاله	واژگان کلیدی
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۱۶	توسعه اقتصادی،
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۳/۹	جامعه‌شناسی اقتصادی،
انتشار آنلاین از تاریخ پاییز ۱۴۰۲	کرمانشاه،
	موانع اجتماعی،
	نظریه زمینه‌ای

اطلاعات تکمیلی:

قدردانی: از معاونت اقتصادی استانداری کرمانشاه به خاطر پشتیبانی مالی طرح پژوهشی تقدیر و تشکر می‌شود.

تضاد منافع: نویسندگان مقاله اعلام می‌کنند که در انتشار مقاله ارائه شده تضاد منافی وجود ندارد.

منابع مالی: نویسنده‌ها هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ارجاع به مقاله:

احمدی، وکیل، منصوری، امید و رضایی، نادیه (۱۴۰۲). "موانع اجتماعی توسعه اقتصادی در استان کرمانشاه"، فصلنامه توسعه اجتماعی، دوره ۱۸، شماره ۱، ۱۲۷-۱۵۸.

10.22055/QJSD.2023.42711.2767

چکیده

در این مقاله تلاش شده است موانع اجتماعی توسعه نیافتگی اقتصادی در استان کرمانشاه مورد بررسی قرار گیرد. واقعیت اجتماعی مبنایی که از نظر این پژوهش اثر دیگر موانع اجتماعی توسعه نیافتگی را تشدید کرده است، «گذار جمعیتی» بوده است. چگونگی تجربه گذار جمعیتی می‌تواند نقش عمده‌ای در نظم و بی‌نظمی جامعه و یا تعادل و بدقوارگی جامعه داشته باشد. اساساً گذار جمعیتی قادر است، ساخت جامعه را اعم از جمعیتی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و حتی فرهنگی شکل دهد. تجربه گذار جمعیتی در ایران متفاوت از کشورهای توسعه یافته و حتی در حال توسعه بوده است. در اکثر کشورها با نرخ رشد کمتر از دو درصد گذار جمعیتی را طی کرده‌اند. پیامد تجربه گذار در برخی استان‌ها مانند کرمانشاه متفاوت از بقیه استان‌ها بوده است؛ زیرا استان کرمانشاه به لحاظ تاریخی مرکزیت غرب کشور بوده است و وجود کلان‌شهر کرمانشاه باعث شده که پذیرای سرریز جمعیتی همراه با مشکلات اقتصادی و اجتماعی استان‌های همجوار و شهرستان‌های کرمانشاه باشد. این امر زمینه‌ای برای بی‌تعادلی اقتصادی و اجتماعی و به ویژه توسعه اقتصادی استان کرمانشاه شده است.

متدولوژی:

برمبنای نظریه‌های «توسعه نیافتگی»، جایگاه جوامع توسعه نیافته برمبنای «رابطه استعماری»، «انقلاب صنعتی»، «برخورد تاریخی» و «تجارت خارجی» با کشورهای توسعه یافته مشخص می‌شود (Naraghi, ۲۰۱۶: ۱۵-۱۳۱). این نظریه‌ها، عوامل متفاوت درونی را به عنوان موانع توسعه در جوامع توسعه نیافته برشمردند که این پژوهش نیز در همین چشم‌انداز، گذار نامناسب جمعیتی را مهمترین مانع اجتماعی درونی توسعه اقتصادی می‌داند که مبنای انواعی از عوامل

دیگر شده است که این پژوهش به صورتی زمینه‌ای آن‌ها را کشف کرده است. نظریه‌های گذار جمعیتی (*Kalemlı Ozcan* (۲۰۰۲)؛ *Bloom & et al* (۲۰۰۲)؛ *Crenshaw & Robinson* (۲۰۱۰)) نیز به این پرداخته‌اند. در این پژوهش از روش نظریه‌ی زمینه‌ای و رویکرد سیستماتیک کوربین و اشتراوس استفاده شده است؛ زیرا هدف تولید نظریه‌ای زمینه‌مند درباره‌ی عوامل اجتماعی توسعه‌نیافتگی اقتصادی استان کرمانشاه از داده‌های تجربی بوده است. از سه روند کدگذاری باز، محوری و انتخابی/گزینشی در ساخت مفهوم تا نیل به مدل پارادایمی استفاده شده است.

یافته‌ها:

مدل پارادایمی در رابطه با موضوع مدنظر حاصل آمد که متشکل از: شرایط علی (گذار جمعیتی نامناسب، روابط و شبکه‌های قومی و خویشاوندی، جریان‌های مهاجرتی و جامعه‌پذیری اقتصادی)؛ شرایط مداخله‌ای (اصلاحات ارضی و جنگ)؛ شرایط زمینه‌ای (سرعت تغییرات، نوع تغییرات و نوع آموزش)؛ راهبردها (اعتماد درون‌گروهی، مهاجرت‌فرستی، خصوصاً نخبگان، مدرک‌گرایی، مصرف‌گرایی (زنان و نسل جدید) و نهیلیسم اجتماعی است. این منظومه به پیامدهایی انجامیده که از جمله آن‌ها، ناتوانی در تولید و خلاقیت، تشدید جریان‌های مهاجرتی، بازتولید ذهنیت‌های ضد توسعه، عدم انباشت سرمایه و برون‌ریزی آن ... است.

نتیجه:

مهمترین نتایجی که از این مطالعه استنتاج شده است، این است که گذار جمعیتی نامناسب، واقعیتی اندیشیده‌نشده در فرآیند توسعه‌نیافتگی استان کرمانشاه است. در کنار این امر، موانع ذهنی و بن‌بست‌هایی از جمله روابط خویشاوندی و جامعه‌پذیری اقتصادی و... وجود دارد که جز ذاتی این موانع هستند. ضمن آن که نابهنگامی‌هایی چون جنگ، مهاجرت و... نیز اثر عمیق در این زمینه دارند. در نهایت نیز این مقاله نشان می‌دهد که ایستارهای منسوخ‌ی چون اعتماد درون‌گروهی، مدرک‌گرایی و ذهنیت‌های ضد توسعه، طبق چه مکانیسمی مانع توسعه اقتصادی استان کرمانشاه شده است.

:

- Acemoglu, D. (2009). Introduction to modern economic growth. Princeton NJ: Princeton University Press.
- Anievas, A.; Kerem, N. (2021). How the West Came to Rule: The Geopolitical Origins of Capitalism, Tehran: Cheshme Publishing. (Persian).
- Bakhtiari, S.; Dehghanizadeh, M.; Hosseinpour, S. M., (2016). "Examining the status of the country's provinces from the perspective of human development indicators", Knowledge and Development, 19: 24-33. (Persian).
- Bayat, A. (2012). Street Politics: Poor People's Movement in Iran, translated by Asadollah Nabavi, Tehran: Paradise Danesh. (Persian).
- Bloom, D.; Canning, D.; Sevilla, J. (2002). Economic Growth and Demographic Transition; the National Bureau of Economic Research: Cambridge, MA, USA.
- Brander J. and Dowrick S. (1994). "The Role of Fertility and Population in Economic Growth: Empirical Results from Aggregate Cross-National Data", Journal of Population Economics, 7: 1-25.
- Buscher, M. (2000). Socio-cultural factors in economic development, inter economic" available at: <http://hdl.handle.net/10419/140178>.
- Crenshaw, E., & Robinson, K. (2010). Socio-demographic Determinants of Economic Growth: Age-Structure, Preindustrial Heritage and Sociolinguistic Integration, Article in Social Forces, July 2010.
- Creswell, J. (2014). Qualitative research and research design: choosing among five approaches (narrative research, phenomenology, grounded theory, ethnography, case study), translated by Hasan Danaeifard, Tehran: Eshraghi Publications. (Persian).
- Firoozabadi A, Imani Jajarmi H. (2007). "Social Capital and Socio-Economic Development in Tehran's 22 Municipal Districts", Social Welfare Quarterly; 6 (23): 197-224. (Persian).
- Flick, U. (2014). An Introduction to Qualitative Research, translated by Hadi Jalili, Tehran: Ney Publishing. (Persian).
- Fukuyama, F. (1995). Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity. New York: The Free.
- Ghaninejad, M. (2020). Civil Society, Freedom, Economy and Politics, Tehran: Mino- ye- Khrad. (Persian).
- Granovetter, M. (1985). "Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness", American Journal of Sociology, 91(3): 481-510.
- Iran Statistics Center (2015). The results of general population and housing censuses. (Persian).
- Jutting J. (2003). Institutions and Development: A Critical Review. OECD Development Center, Working Paper, 210.
- Kaldaru, Helje & Parts, Eve (2008). "Social and institutional factors of economic development: evidence from Europe", Baltic Journal of Economics, 8:1, 29-51.
- Kalemli Ozcan, S. (2002). "Does the Mortality Decline Promote Economic Growth?", Journal of Economic Growth, 7: 411-439.

- Knack, S. & Keefer, Ph. (1997). "Does Social Capital Have an Economic Payoff? A Cross-Country Investigation", the Quarterly Journal of Economics, 112(4):1251-1288.
- Lefebvre, H. (2000). Writing on Cities, translated and edited by Eleonore Kofman and Elizabeth Lebas, Oxford: Blackwell Publishers.
- Mathews, R. (1986). "The economics of institutions and the sources of growth", The Economic Journal, 96: 903-918.
- Matin, K. (2013). Recasting Iranian Modernity: International Relations and Social Change, London: Routledge.
- Moarrefzadeh, A., Pakseresht, M., & Safaei-Moghaddam, M. (2006). "Sources of the Iranian Value System and their Relationship with the Socio-Economic Development of Iran in the First Half of 14 th Century Hegira", *Journal of Educational Scinces*, 12(4), 20-50. (Persian).
- Naraghi, Y. (2016). Development and Underdeveloped Countries: An Analytical Study of Theoretical-Historical Aspects of Underdevelopment, Tehran: Publishing Company. (Persian).
- North, D. (1990). Institutions, Institutional Change and Economic Performance, Cambridge University Press, Cambridge.
- Petrakos, G. & Arvanitidi, P. (2008). "Determinants of economic growth", Economic alternatives, Issue, 1, 2008.
- Pour Mohammadi, M. R., Ranjbarnia, B., Maleki, K., & Shafaati, A. (2012). "Evaluation of townships development in Kermanshah province", *Spatial Planning*, 2(1), 1-26. (Persian).
- Puttnam, R. D. & Leonardi, R. & Nanetti, R. (1993). Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy, Princeton: Princeton University Press.
- Qarabaghian, M. (2004). Economics of Growth and Development, Tehran: Ney Publishing. (Persian).
- Qasemi, V., Adibi Sedeh, M., Azarbajejani, K., & Tavakoli, K. (2010). "A survey about the effects of social capital of intragroup on economic", *Journal of Iranian Social Development Studies*, 2(2), 147-169. (Persian).
- Renani, M. (2014). Descriptive- analytical document on the development of Kermanshah province, research report of Kermanshah Province Academic Jihad Organization, employer of Kermanshah Governorate. (Persian).
- Research Institute of Cultural and Social Studies (2007). Social Development, Tehran: Research Institute of Cultural and Social Studies. (Persian).
- Sen, A. (2013). Development means freedom, translated by Mohammad Saeed Nouri, Tehran: Nei Publishing. (Persian).
- Smelser, Neil J. & et. al. (2005). The Handbook of Economic Sociology, Edited by Neil J. Smelser & Richard Swedberg, New York: Princeton University Press.
- Strauss, A. & Corbin, J. (2011). Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques, Translated by Ebrahim Afshar, Ney Publishing, Tehran. (Persian).
- Taleb, M., & Yousefvand, S. (2013). "The Relationship between Local Sub-culture and Participatory Development: An Assessment (Case study: Villages

around the Kahman region, Selseleh”, Journal of Rural Research, 4(1), 101-136. (Persian).

Temple, J. & Johnson, P. A. (1998). “Social Capability and Economic Growth”, the Quarterly Journal of Economics, 113(3): 965-990.

Trotsky, L. (2023). History of Russian Revolution, translated by Saeid Bastany, Tehran: Nilofar Publishing. (Persian).

Zarabi, A., & Shahivandi, A. (2010). “An Analysis of distribution of economic development indices in Iran provinces”, Geography and Environmental Planning, 21(2), 17-32. (Persian).

Zarei M E, Baba Kamal Y H. (2017). “The Evaluation of the Economic, Political and Religious Factors in the Development of Kermanshah in Qajar Era Based on Historical and Archeological Evidence”, Historical Studies of Islam. 9(32): 103-134. (Persian).

Zobeiri, H., & Karimi Moghari, Z. (2014). “Effect of Social Cohesion on Economic Development (Cross-Country Study Using Panel Data Approach)”, Economic Growth and Development Research, 4(14), 62-39. (Persian).